

Vintilă Horia - SALVAREA DE OSTROGOȚI (Prigoniți-I pe Boetiu)

Lectură la a doua ediție

Științele literaturii, pentru a denumi caracterul proteic al romanului, mai ales al celui ultramodern al sec. al XX-lea, au recurs la diferite etichetări, *emblem heraldice* (Ion Vlad): roman de idei, roman reflexiv, roman-eseu, roman-meditație, roman al cunoașterii. Toată această heraldică arată că romanul s-a dorit, chiar a devenit, “o ontologie a ființei umane” (Ion Vlad). Semnul heraldic cel mai adecvat pentru romanul ultimei jumătăți a veacului XX este *roman filosofic*. Acest tip de roman invită la o “**cină de taină**” știința, filosofia, religia, artele pentru a găsi răspuns la gravele probleme existențiale ale omului veacului care a fost blestemat cu două războaie mondiale. **Salvarea de ostrogoți** de Vintilă Horia este un astfel de roman.

Capodopera exilatului român, scrisă în limba spaniolă, vede lumina tiparului la Madrid în 1983 cu titlu *Prigoniți-I pe Boetiu*; în 1987 este publicat în limba franceză, în Elveția. În limba română (traducere de Ileana Cantuniari) cu titlul *Salvarea de ostrogoți* (cu acordul autorului, titlul original e păstrat ca subtitlu), romanul e publicat în 1993 la Editura Europeană – Craiova.

Geneza romanului își are punctul de plecare, conform mărturisirii scriitorului din *Jurnalul unui țăran de la Dunăre*, în 1966, când își propune să scrie un nou roman pe tema exilului. Cu titlul *Pe malul fluviului Babilon*, ulterior schimbat cu *Noapte și poimâine* (apud Pompiliu Crăciunescu, *Vintilă Horia - Transliteratură și realitate*, 2011, p. 127; la rândul său preia informația din, *Întoarcerea lui Vintilă Horia*, de Marinela Rotaru, 2002).

Dacă ne amintim cine este Boethius devine limpede subiectul romanului și titlul lui. Citez din Eugen Cizec, *Istoria literaturii latine*, 1994, vol.2, pag. 808, 809, 810: “Anicius Manilius Torqnatus Severinus Boethius s-a născut la Roma, prin 480-482 d.C. Se trăgea dintr-o familie aristocratică.”; “În 510 Boethius a devenit consul împreună cu Eutharic, viitorul ginere al regelui ostrogot Theodoric, stăpânul absolut al Italiei din acea vreme. De altfel Boethius l-a slujit pe Theodoric ca sfetnic și înalt funcționar, dar, în 523 d.C. l-a apărât la Verona, în fața regelui, pe senatorul Albinus, care se afla în corespondență secretă cu împăratul de la Constantinopol. Acesta din urmă incita pe italici la rebeliune împotriva ostrogoților, care erau Barbari și arieni. Boetius a fost el însuși arestat, judecat și ucis din ordinul lui Theodoric, la 23 octombrie 524 d.C.; “Opera capitală a lui Boetiu a fost «Consolarea filosofiei» [...] redactată pe când își aștepta moartea”; “Opera lui Boetiu dă seama de fundamentarea unui nou umanism”; “Opera lui Boetiu s-a bucurat de un deosebit succes în evul mediu”; “va fecunda ulterior cultura occidentală.”

Theodoric și-a pierdut regatul, ca oricare tiran, pentru că a fost **barbar și arian**, adică s-a îndepărtat de Dumnezeu și Adevăr.

Cum valorifică Vintilă Horia biografia și opera lui Boetiu în romanul său, *Salvarea de ostrogoți*, vom vedea în continuare.

Una din ideile fundamentale din opera lui Boetiu, prezentă sub diferite formulări în opera scriitorului nostru, este că Platon și Aristotel nu sunt adversari, ci

complementari, ei formează o unitate. Iată ce spune Boetiu, personajul romancierului, preluând ideea din *De consolatione Philosophiae*:

“- Ascultă [se adresează lui Dromihete, dacul care îi salvează manuscrisul]. Mai am câteva vorbe să-ți spun. Scrie-le de îndată ce vei ieși de aici [Boetiu era în celulă] [...] Platon și Aristotel nu sunt adversari, așa cum se continuă să se spună de secole deja, ci formează un întreg armonios care stă perfect mărturie a complexității ființei noastre și a Ființei în sine. Dimpotrivă, ei nu trebuie să fie niciodată despărțiți, căci realitatea ar deveni astfel de neînțeles. *Ratiocinandum quam imaginandi*, îți amintești, am scris la sfârșitul cărții. Există în noi două tendințe. Trebuie să ne lăsăm dominați de imaginație sau de rațiune? Suntem noi imaginea cerului și a ideilor veșnice, cum afirmă Platon, sau a pământului și a vizibilului, cum susține Aristotel? Ceea ce regret, regret cu adevărat și mai ales acum, este faptul că n-am putut demonstra solidaritatea complementară care se desprinde pentru mine din operele lor puse alături. Căci despărțirea lor va da naștere unor abuzuri. Îți dai seama? Excesele platonismului pot genera erori cu consecințe cumplite, sub forma celor mai rele și totalitare utopii, în timp ce un aristotelism exagerat și singuratic ar face din rațiune stăpâna lumii, dar într-un fel incomplet, cauză posibilă a infirmității spiritului și guvernării cetății. Ea ar putea deveni rațiunea impură, înțelegi, ce vreau să spun. Oamenii care ar folosi-o s-ar crede zei și ar face imediat să dispară pe cei ce n-ar crede în ea. Ar fi un război civil pe teritoriul filosofiei și al politicii [...]. Aș fi vrut să convertesc Rațiunea la creștinism, dar politica m-a împiedicat s-o fac. E păcatul meu cel mare. Altcineva, într-o zi mai apropiată sau mai îndepărtată, o va face în locul meu.”

Vintilă Horia face din Boetiu un vizionar, în termeni biblici, un profet.

Suntem imediat după după 1944. Tânărul Vintilă Horia, aflat în străinătate ca funcționar diplomatic, înțelegând caracterul noului sistem politic instaurat în țară de “armata eliberatoare de libertate” refuză întoarcerea în țară. Condamnat la închisoare de regimul ciumei roșii, trăiește în exil. Vintilă Horia devine un neostoit luptător împotriva *ostrogoților*, noii barbari. Dovadă stă întreaga sa operă literară și neliterară. Scriitorul face din exil o formă de cunoaștere a timpului său și o cunoaștere de sine: “Mi-am transformat exilul, mărturisește scriitorul, într-o căutare a adevărului.” Își ridică drama exilului la semnificație universală dându-i chiar o dimensiune metafizică.

Din această dramă se naște trilogia exilului: *Dumnezeu s-a născut în exil* (1960), *Cavalerul resemnării* (1961), *Prigoniți-l pe Boetiu – Salvarea de ostrogoți* (1983). Cronotopul fiecăruia din cele trei romane este simbolic deoarece indică perioade de criză de sfârșit de ciclu istoric. Protagonistii lor (Ovidiu, Radu-Negru, Toma Singuran – Boetiu) sunt victime ale unor regimuri totalitare.

Mai există un aspect al cronotopului asupra căruia se cuvine să atragem atenția pentru adâncă lui semnificație de conștiință și sentiment. Direct sau indirect cronotopul este Dacia în diferite momente de răscruce din istoria ei: Dacia preromană; Dacia în relație cu împăratul de la Constantinopol, Iustinian; Dacia

(Valahia) în relație cu Veneția și primejdia otomană; Dacia (România) în vremea gulagului comunist.

Decembrie 1950. Toma Singuran, profesor de literatură la universitatea bucureșteană, este ridicat de securitatea comunistă direct din sala de curs și condamnat la închisoare. După zece ani de temniță este "eliberat":

"- Ești liber. Poți pleca! [...]"

- Va trebui să te prezinți la miliția din Balta Albă la zi-ntâi a fiecărei luni. În afară de iarnă. Nu vei scrie scrisori. Nu vei scrie nimic. Nu te vei îndepărta prea mult. Nu vei traversa Dunărea. Nu vei da nici un semn de viață. Vei face la urma urmelor, ce vei vrea dumneata. Îți vei stabili reședința în regiune, unde-ți va place, în afară de orașe și sate. [...]"

- Poți alege. Noroc. Ar fi bine să te îndrepti spre răsărit."

Pe "eliberarea" lui Toma scrie un șir de **nu**, și un "sfat": "Ar fi bine să te îndrepti spre răsărit".

La noua condamnare - domiciliu forțat, Toma "Avea să împlinească patruzeci și patru de ani. Umbra trupului său era mai încovoiată, pierduse din greutate și pieptul, gleznelor și brațele purtau urme de lovituri și de lanțuri, ființe josnice îl scuiaseră în față, capul îi fusese ras, fusese deposedat de toate bunurile și de toate cărțile, îi răpiseră și distruseră manuscrisele și toate speranțele, una câte una, cu o pasiune lacomă de a-l face să piardă și să uite tot [...]" Portretul "eliberatului" este o expresivă sinecdocă a țării sub dictatura comunistă.

Condamnat la domiciliu forțat, Toma, "ca un nou Robinson" (Cornel Ungureanu), e nevoit să găsească mijloace și soluții de supraviețuire. În pustietatea și vitregiile Bărăganului va descoperi semne ale vieții. Descoperirea acestora va glisa de la cele bio la cele ale conștiinței și spiritului.

Lăsat singur în mijlocul câmpiei, Toma se așează pe un bolovan. În clipa aceea zărește spre orizont o lumină care parcă îi face seme. Lumina îi deșteaptă amintiri domestice (mămăligă, familie, pat ...). Adoarme cu capul pe bolovan, cu fața spre lumină. Când se trezi zări lumina în același loc. Se îndreaptă spre ea. Ajunge în fața unui bordei. Intră. Un interior de o simplitate austră, totală. La masă un bărbat "cu barbă albă, cu fruntea înaltă" zăcea cu "capul în piept prăvălit direct în moarte". Pe masă găsi o foaie de hârtie și un creion. Toma citi rândurile următoare: "Caracterele complementare ondulatoriu-corpular etc. - se găsesc în mod necesar, integrate esenței înseși a ființei, împotriva credinței generale, care acordă ființei o iluzie de unitate omogenă." Toma își dă seama că pagina este dintr-un manuscris al bătrânului.

Înmormântează pe bătrân. Orele și zilele își urmează curgerea. Existența lui Toma curge și ea jalonată de explorarea împrejurimilor (descoperă "conacul" părăsit, livada), se aprovizionează cu cele necesare traiului (fructe, porumb, napi și cu lemne pentru foc). Gândul la manuscrisul bătrânului pune stăpânire pe Toma. Fiind ascuns, gândește Toma, înseamnă că manuscrisul este foarte important. Urgența existenței sale devine găsirea manuscrisului și copierea lui pentru a fi transmis. În una din nopți are un vis. La trezire rămâne cu imaginea unui beci și a datei de 13 martie. Făcând apel la cunoștințele sale de "prizonier" descifrează

semnificația cifrei 13 și ajunge la concluzia că manuscrisul e ascuns într-o pivniță. Întâmplarea (un zgomot venit din spatele peretelui unde se afla vatra) face să descopre pivnița de sub bordei. Coboară. Acolo, printre altele, găsește Manuscrisul și mica bibliotecă a bătrânului savant (Hilbert, Niels Bohr, Max Planck, Brogli, Heisenberg, Pauli, Jung, Guenon, Biblia, colecția revistei Gândirea), iar în sertarul mesei “fotografia unei tinere femei zâmbitoare.”

Din acel moment existența lui Toma va curge în sens unic: citirea, transcrierea și transmiterea Manuscrisului. Câteva *evenimente* vor puncta existența lui Toma Singuran: două vizite ale Milițianului său, întâlnirea Malvinei Rareș, locatarul “conacului părăsit”, victimă a regimului, pe care securitatea o livrează lui Toma drept momeală. Dar întâlnirea celor doi se transformă într-o iubire de 2-3 zile, după socoteala lui Toma. Malvina, neîndeplinindu-și misiunea dispăre. Episodul Toma-Malvina, raportat la problematica romanului, trimite la două idei: conceptul de complementaritate și iubirea ca drum spre cunoaștere. Paginile respective sunt un adevărat poem închinat iubirii. “nimic sexual, nimic trivial în rândurile lui Vintilă Horia, iar atunci când aspectul carnal, fizic, al iubirii este prezent, e doar pentru a sublinia o etapă, o treaptă a *devenirii* întru spirit. Scriitorul coboară în zonele profunde doar pentru a releva miezul adevăratei forțe a spirituale.” (Radu Enescu, *apud* Georgiana Orian, *Vintilă Horia - un scriitor împotriva timpului său*, 2008, pag. 181). Privind chipul Malvinei și mângâindu-i trupul Toma caută frumosul.

Alte evenimente: popasul ciobanului Alexandru cu turma, în drum spre baltă pentru iernat, și vizita călugărului Calistrat. Cei doi îi aduc *daruri* (caș, slănină, mălai, o pâine, o sticlă cu țuică). Ultimul eveniment: la chemarea lui Dorin, copilul zărit în livada conacului, Toma merge la o muribundă pe care, cu ajutorul unor aspirine primite de la Malvina și rugăciuni, o readuce la viață, o readuce la viață pe aceea care “n-avea dreptul la medic” din cauza celor care fac oamenii să sufere, pe care copilul Dorin nu-i iubeste.

Relatarea existenței lui Singuran este punctată de câteva anepse: amintiri din copilăria la Râmnicul Sărat, prima iubire, Dora-Adela, arderea bibliotecii în curtea casei de la țară, imaginea fiind însoțită de comportarea și vorbele unuia din autorii actului barbar: “- Ai citit toate astea? Îl întreabă unul dintre ei [...] Mare scofală. Eu nu știu să citesc și sunt la putere.” Scema respectivă conține câteva detalii de maximă semnificație: figura celui care alimentează rugul cu cărțile aduse din casă, titlurile cărților, reacția țăranilor siliți să asiste la sinistrul spectacol. De departe se simte analogia cu incendierea Bibliotecii din Alexandria de către califul arab, un ostrogot și el.

Personajele romanului nu sunt ale faptelor, ci ale ideilor, sunt ființe gânditoare și căutătoare. Sunt simboluri, personaje-funcții. La nivelul literar al textului consecințele sunt cel puțin trei: în primul rând cvasiinexistența portretului fizic, iar atunci când există el e redus la câteva detalii spiritualizate; în al doilea rând dialogurile sunt puține, dar de un înalt nivel intelectual și spiritual; scenariul epic este unul complex.

Toma Singuran poartă semnele suferinței închisorii comuniste. La ieșirea din temniță, starea lui fizică precară nu poate ascunde vigoarea lui spirituală, el

rămânând aceeași fire frământată, neliniștită, dar cu speranțe. Nu întâmplător, Toma seamănă mult cu ciobanul Alexandru, care în transhumanță face popas la coliba sa: “La fel de înalt ca și el, avea părul castaniu, ochii de aceeași culoare, dar mai ușor închiși, trăsăturile subțiate și parcă spiritualizate de vânt și de statul în aer liber, o atitudine de respect, nu față de el, omul orașului, ci de lumea lui Dumnezeu, deci față de el însuși.” Ar trebui să continuăm citatul cu imaginea ciobanului la plecare și dispariția lui la orizont.

Toma devine treptat “conștiința pustietății”. Când explorează împrejurările, pornind de la ceva concret, rememorează, gândește, meditează și astfel, încet, se purifică de “mizeria veacului”. Toma trăiește a doua naștere “aproape de valoarea simbolică a nașterii lui Crist” (Nicolae Florescu). Din prima noapte când doarme în patul bătrânului mort, Toma simte că îl leagă de el o iubire filială. Secvența e foarte importantă pentru semnificațiile romanului: “Se azvârli, îmbrăcat, pe patul pe care-l ocupase mortul cu o noapte în urmă, stând cu ochii deschiși în întuneric [...] nu voia să alunece în somn [...]. Paiele îngrămădite pe pat păstrau încă forma întipărită pe ele și el imprima cu încetul forma sa, fără pizmă și violență, căci nu simțea decât recunoștință și un fel de iubire filială pentru cel care, prin moartea sa, îl redase lui însuși.”

Găsirea Manuscrisului este punctul de răscruce din care Toma trece, treptat de la **a exista** la **a fi**, iar *Salvarea de Ostrogoți* dintr-un roman despre gulagul “ciumei roșii” devine unul filosofic despre cunoaștere.

Un alt personaj este Milițianul, simbolul regimului comunist. În lumina filosofiei cunoașterii, care irigă romanul, Toma și Milițianul se află într-o relație de complementaritate. Ei gândesc în paradigme diferite. Din discuția celor doi deducem ideea că gândirea închistată în dogmă naște monștrii, că realul forțat să coincidă cu o imagine falsă, ideologică nu înseamnă rațional și adevăr. Deci Hegel, afirmă Toma, nu avea dreptate. Pe urmele lui au apărut monștrii ideologici: Marx, Lenin, Stalin și alți idelogi – falși filosofi, până în contemporaneitatea recentă, care au subvenționat dictaturile. Toma, la fel cu Bătrânul savant și cei menționați în Manuscris, respinge iluminismul, hegelianismul, marxismul, materialismul grosier, materialismul dialectic și istoric, care au devenit dogme tiranice anulând libertatea de gândire, ducând Ființa în neant. Toma este pentru “*individul indivizibil*” opus “*masei amorfe*”.

Alexandru, care poposește la bordei, îi amintește lui Toma de ciobanul mioritic. Prin înfățișare, ciobanul pare un dac coborât de pe Columnă. În conștiința lui Toma, e imaginea cvasimitico-istorică a poporului său, o voce a conștiinței sale. Gândurile și vorbele ciobanului sunt și ale lui Toma Singuran: “Eu am văzut lucruri cumplite [...], va trebui să dau mărturie într-o zi. În sate, la câmpie și în păduri, au mânăjit lumea cu ură și sânge.”

De la călugărul Calistrat află că este ajunul Crăciunului și că pe bătrânul savant îl ghema Ștefan Diaconu. Călugărul vine de la mănăstirea Caprin, nu prea îndepărtată, aducând *daruri* și binecuvântarea părintelui Filimon. La mănăstire se știa că profesorul a murit. Călugărul era “drept și ferm în tot ce zicea și făcea, iar chipul său emaciat, corpul său firav nu erau decât urmarea unui post îndelungat”.

Discuția (de fapt cel care vorbește e călugărul, Toma e cel care ascultă) dintre cei doi este importantă pentru mesajul cărții. Călugărul îl întreabă:

“- N-ai auzit niciodată vorbindu-se de Ștefan Diaconu? Fizicianul de mai multe ori propus pentru premiul Nobel.

Toma auzise vorbindu-se despre el, însă nu se întâlniseră niciodată. Diaconu călătorea mult în străinătate, invitat să țină conferințe, să participe la congrese.

- Stalin a vrut să-l folosească. A refuzat totdeauna să călătorească spre răsărit. L-a insultat într-o zi pe ambasadorul sovietic și a sfârșit la închisoare. Și dumneavoastră nu-i așa? [...]

- Era om aspru și înțelept. Dumnezeu și dreptul meu, zicea el, este minunată formula, un fel de a trăi al omului întreg.”

Și îi mai mai spune călugărul: “Există o legătură profundă între rău și lipsa credinței [...]. Există oameni care o arată, alții, ca dumneavoastră, care o țin ascunsă [...], alții care o folosesc greșit și-i schimbă numele, materialistii dialectici, de pildă, care au înlocuit bisericile cu închisori. E același lucru, și unele și celelalte sunt pline de credincioși. Tot ceea ce facem, o facem pentru slava lui Dumnezeu, chiar și constructorii de temnițe și chiar călăii. Lucru cel mai rău este calea de mijloc, pe care o iau cei ce nu fac nimic, pentru sau împotriva credinței.” În ultimile vorbe ale călugărului putem vedea o aluzie la dialectica hegeliană și a materialismului istoric și dialectic; calea de mijloc nefiind o sinteză, ci o încercare eșuată a realiza “*coincidentia oppositorum*”. Referindu-se la Manuscris, călugărul Calistrat îl povățuiește pe Toma să termine cât de grabnic transcrierea și să lase în grija sa transmiterea lui. În urma discuției cu Calistrat, Toma trece printr-o profundă meditație care îi confirmă renașterea sa și îl apropie de Adevăr.

Prin discuția lui Toma cu Calistrat, Ștefan Diaconu, autorul Manuscrisului, din personaj absent devine unul prezent. Nicolae Florescu formulează ipoteza că modelul acestuia ar fi Lucian Blaga. Ipoteza devine plauzibilă dacă avem în vedere niște echivalențe biografice și dacă ținem seama că, alături de Eminescu, Blaga a fost o “stea cardinală” pentru gândirea și opera lui Vintilă Horia.

În mod neașteptat, paradoxal, personajul principal al romanului este Boetiu. Prezent efectiv e doar în ultima parte a romanului, mai precis în finalul lui când, întemnițat, așteptând să fie executat, se adresează lui Dromihete, primul cititor al manuscrisului *De consolatione Philosophiae* și salvatorul lui. Problema dilematică este: viața filosofului sau salvarea manuscrisului. Boetiu alege salvarea operei. Dacă este salvată nimic din spiritul și frumusețea lumii nu va pieri. “Autobiografia”, care conține povestea lui de om al pământului, supus istoriei, își pierde importanța în fața OPEREI. În mod simbolic, acest al doilea manuscris n-a putut fi salvat. Mesagerul, asupra căruia se afla “Autobiografia”, a fost și omorât de soldații Ostrogotului și manuscrisul confiscat. Ființa fizică dispăre, dar a rămas spiritul.

Ștefan Diaconu și Toma Singuran sunt *alter ego* ai lui Boetiu. Între Boetiu, Ștefan Diaconu, Toma Singuran și ceilalți prezenți În Biblioteca și Manuscrisul savantului există o “continuitate în inteligență”.

Personajele romanului au nume cu rezonanțe simbolice. Ele aparțin oricărui timp și spațiu, dar sunt contemporanii noștri. Scriitorul își constătuiește personajele în

așa fel încât se oglindește în ele, încât poate să spună, precum odinioară Flaubert: Platon, Ovidiu, El Greco, Radu-Negru, Toma sunt Eu.

Conflictul și fabula romanului nu sunt, la modul simplis, discursiv, de ordin istoric, politic, social, psihologic, ci ale lumii interioare a omului, ale cunoașterii. Acest lucru a impus scenariului romanesc o structură compozițională complexă, sugerând o "*cină de taină*" la care se întâlnesc alături de personaje romanului și mințile cele mai luminate ale vremii, pomenite în Manuscris: Bohr, Planck, Jung, Heisenberg, Pauli, Basarab Nicolescu, Ștefan Lupașcu prin teoriile despre fizica cuantică, despre caracterele complementare - ondulatoriu-corporular, despre complementaritate, indivizibil, ciclicitate, religiozitate.

Narațiunea complexă nu e dată de evenimente exterioare (acestea sunt minime și se referă la biografia lui Toma - arestarea, domiciliu forțat în Bărăgan), ci de fluxul, mișcarea gândurilor și a ideilor. Scriitorul ocolește logica narativă cronologică, romanul începe cu "sfârșitul" și se încheie cu "începutul" dintr-o cronologie. Epicul e organizat pe două nivele: unul realist, minim (cadru fizic și lupta lui Toma pentru existența în condițiile domiciliului forțat, rarele trimiteri spre realitatea concretă din țară, aflată sub dictatura comunistă), celălalt al ideilor și conștiinței. Textul are trei părți intitulate; "Întâia...", "...a doua...", "...și cea de-a treia parte ("Dosarul Boetiu" - trimis de Dromihete lui Iustinian în 524)". Fiecare parte e structurată în jurul unor idei. Tehnicile narrative sunt diverse. În prima și a doua parte relatarea se face la persoana a treia singular cu prezența stilului indirect liber, fiind mereu întreruptă de analepse, de monolog, de pagini extrase din Manuscrisul lui Ștefan Diaconu, care conțin însemnări filosofice și de jurnal. Textul romanului mai cuprinde secvențe descriptive (crochiuri de natură) în care descoperim pe poetul Vintilă Horia. Ultima parte este scrisă la persoana întâi. Cel care povestește este Dromihete. Această ultimă parte despre salvarea operei lui Boetiu constituie "fundamentul cognitiv" al romanului (Pompiliu Crăciunescu).

Complexitatea problematică și caracterul de roman al cunoașterii au impus și folosirea câtorva ingrediente literare cu putere de semnificare. Sunt în text secvențe cu caracter de parabolă. De exemplu, Toma se află de câteva ori într-o stare între veghe și somn, când nu vrea să "cadă în somn". Același înțeles are și secvența în care se luptă cu boala. De asemenea, în descrierea bordeiului și a obiectelor citim straturile geologice ale istoriei.

În câteva momente din desfășurarea tramei apelează la tehnica visului făcând din el un nucleu simbolic. Visul îl duce pe Toma la descoperirea beciului de sub colibă, unde va găsi Manuscrisul. Un vis are și Dromihete, în care are viziunea viitoare sale misiuni și tot el are, apoi, visul-coșmar care prevestește dramatismul misiunii sale, mai ales al ultimului act, asunderea Manuscrisului de pericolul ostrogot. Visele sunt profetice.

Epicentrul romanului, simbolul care asigură unitatea celor trei părți și conduce spre mesajul încapsulat în fabula lui, este motivul manuscrisului. În romanul lui Vintilă Horia motivul este mai mult decât un simplu artificiu literar moștenit de la înaintași. Sub pana lui Vintilă Horia motivul primește o nouă înfățișare și capătă alte semnificații. Manuscrisul bătrânului savant conține pagini cu

note de cercetare științifică și cu gânduri filosofice, dar și pagini de memorialistică. Toma citindu-l identifică câteva pasaje care ar aparține altcuiva. Transcriindu-l, Toma introduce în textul Manuscrisului secvențe de jurnal propriu. Toată această *față* a manuscrisului induce ideea de *“continuitate în inteligență”*.

Și mai e un aspect de mare importanță cu privire la soarta Manuscrisului. Autoritățile comuniste, care bănuiesc că bătrânul gânditor a scris o carte deosebită, de mare importanță, vor să pună mâna pe ea. De ce vrea puterea să confişte manuscrisul? Pentru că era convinsă că el conține mărturii despre gulagul sovietic, prin urmare trebuie distrus și gândirea liberă anihilată. Dar prin însușirea – desigur frauduloasă, urmărea, metamorfozarea și manipularea conținutului științific și filosofic în folosul ideologiei și politicii ei. Așa au procedat mereu comuniștii, dar și toți tiranii care au bântuit prin istoria omenirii.

Pornind de la aceste înțelesuri ale Manuscrisului, înțelegem că vorbele, din finalul romanului, pe care Boetiu, în așteptarea execuției, le adresează lui Dromihete, sunt testamentul său adresat viitorului.

Putem spune că *Salvarea de ostrogoți – Prigoniți-l pe Boetiu* este o epicizare a cărții de interviuri-eseuri, *Călătorie la centrele pământului*. Rezultatul? O capodoperă.

Vintilă Horia este un scriitor de elită nu numai în cadrul literaturii noastre, ci și în cel al literaturii universale din a doua jumătate a veacului XX.